

Sairaaloiden tuottavuus 2025 Kustannustiedot

Vuoden 2025 kustannustietojen
keruuohje

Seija Tuukkanen ja Petri Matveinen
etunimi.sukunimi@thl.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Institutet för hälsa och välfärd
Finnish Institute for Health and Welfare
PL / PB / P.O. Box 30
FI-00271 Helsinki, Finland
Puh/tel +358 29 524 6000

Sairaaloiden tuottavuus 2025

Erikoissairaanhoidon tuottavuuden mittaamista ja mittareiden kehittämistä varten Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää vuosittain kustannustietoja erikoisalojen hoitotoiminnasta. Alueellisten tarkastelujen ja tuottajakohtaisten vertailujen avulla pyritään tunnistamaan syitä tuottavuuseroihin. Tiedot kerätään osana Suomen virallista tilastotuotantoa. Tiedot kattavat Manner-Suomen hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien sekä Helsingin kaupungin (hyvinvointialueiden) erikoissairaanhoidon palveluja tuottavat sairaalat ja erikoislääkärijohtoiset terveyskeskussairaalat, Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Sairaaloiden tuottavuustietoja käytetään mm. sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen arviointityössä, terveydenhuollon menotilastoissa ja tutkimustoiminnassa.

Sairaaloiden toiminta- ja tuottavuus -tietokantoihin (Benchmarking) pyritään lisäämään soveltuvin osin myös psykiatrian tiedot. Psykiatrian kustannustietoja hyödynnetään tilastotuotannossa sekä tutkimustyössä. Siksi on tärkeää, että myös psykiatrian, lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian kustannustiedot ilmoitetaan erikseen.

Vuoden 2025 kustannusten keruuohjeeseen ei ole tullut varsinaisia sisältömuutoksia vuoden 2024 ohjeeseen verrattuna. **Erikoissairaanhoidon erikoisalojen hoitotoiminnan kustannustiedot raportoidaan Valtiokonttorille osana raportointikokonaisuutta HHYTT, sen aikataulua noudattaen.** Erikoissairaanhoidon kustannukset tulee raportoida tämän ohjeen ja tämän ohjeen liitteenä toimitettavan Excel-tiedoston laskentaohjeita noudattaen.

THL:ssä kustannustiedot yhdistetään erikoissairaanhoidon hoitoilmoitusrekisteri (Hilmo) -tietojen kanssa. THL toimittaa Hilmo-tietojen palauteraportin **hyvinvointialueille tarkistettavaksi ja hyväksyttäväksi huhtikuun aikana.** Tarkistettujen suorite- ja Valtiokonttorilta haettujen kustannustietojen pohjalta laaditut palautetiedot toimitetaan **hyvinvointialueille tarkistettavaksi ja hyväksyttäväksi toukokuun loppuun mennessä.** Ennakkotiedot julkaistaan kesäkuussa käytettävissä olevilla tarkistetuilla tiedoilla. **Hyvinvointialueita pyydetään lähettämään kommentit ennakkotietojen mahdollisten puutteiden ja korjausten osalta elokuun loppuun mennessä,** jotta THL voi julkaista lopulliset tiedot syyskuun loppuun mennessä. Sairaaloiden tuottavuus tilastoraporttia vuodelta 2025 ei julkaista vuonna 2026.

Hoitoilmoitusrekisteri (Hilmo) -tietojen toimittamisen viimeinen pakollinen palautuspäivä oli 28.2.2026, mutta tämän tilastoraportin vuoden 2025 hoitoilmoitusrekisteri (Hilmo) -tietoja voi toimittaa THL:ään vielä 31.5.2026 asti, jotta ennakkotiedot saadaan julkaistua laadullisesti mahdollisimman hyvänä.

Vuosien 2020–2024 sairaaloiden tuottavuutta ja toimintaa kuvaavia tunnuslukuja sisältävät tiedot ovat käytettävissä thl.fi-verkkosivun [Tietokannat](#).

Ohjeen soveltamisesta ja mahdollisten ongelmakohtien ratkaisusta pyydämme ottamaan yhteyttä THL:ään jo tietojen keräysvaiheessa, jotta voidaan välttyä ”uusintakierroksilta” ja jo ilmoitettujen tietojen työläältä ja aikaa vievältä korjailemiselta.

Lisätietoja:

[benchmarking\(at\)thl.fi](mailto:benchmarking(at)thl.fi)

Tämä tiedonkeruupyynnö on lähetetty yhteyshenkilöille, joiden tiedot muodostavat EU:n tietosuojasetuksessa tarkoitetun henkilörekinerin ja jota THL säilyttää tiedonkeruutarkoituksiin. Mikäli haluatte keruupyynnön vastaisuudessa toiseen sähköpostiosoitteeseen, ilmoittakaa siitä sähköpostitse [benchmarking\(at\)thl.fi](mailto:benchmarking(at)thl.fi).

Sisältö

1.	KUSTANNUSTIETOJEN KERÄÄMINEN	4
2.	TIEDONKERUUN YLEISET OHJEET	6
3.	SAIRAALAN KUSTANNUSTEN LASKEMINEN	10
3.1.	Sairaalan toimintakulut	12
3.1.1.	Asiakaspalvelujen ostot	12
3.1.2.	Saadut avustukset	12
3.1.3.	Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan	13
3.2.	Poistot	14
3.3.	Rahoituskulut	14
3.4.	Satunnaiset kulut	15
4.	ERIKOISALAN KUSTANNUSTEN LASKEMINEN	15
4.1.	Erikoisalan toimintakulut	17
4.1.1.	Asiakaspalvelujen ostot	18
4.1.2.	Sisäisten palvelujen käyttö avustukset	18
4.1.3.	Saadut avustukset	18
4.1.4.	Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan	18
4.2.	Erikseen kohdennettavat kuluerät	18
4.3.	Pääomakustannukset	19
4.3.1.	Poistot	19
4.3.2.	Rahoituskulut	19
5.	HYVINVOINTIALUEEN KUSTANNUSTEN LASKEMINEN	19
5.1.	Hyvinvointialueen toimintakulut	21
5.1.1.	Asiakaspalvelujen ostot	21
5.1.2.	Saadut avustukset	21
5.1.3.	Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan	21
5.2.	Poistot	21
5.3.	Rahoituskulut	21
5.4.	Satunnaiset kulut	22

1. KUSTANNUSTIETOJEN KERÄÄMINEN

Tuottavuusmittareiden laskenta

Tuottavuudella tarkoitetaan toiminnan tuotoksen (NordDRG Full - hoitajaksot ja episodit) ja sen aikaansaamiseksi käytettyjen panosten (kustannukset) välistä suhdetta. Panoksina on käytetty sairaalan tai erikoisalan hoitotoiminnasta aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Sairaalan tai erikoisalan kokonaistuotos käsittää hoitoepisodioiden painotetun summan tai DRG-tuottavuudessa NordDRG-kustannuspainoilla painotetut hoitajaksot (DRG-pisteet).

Tuottavuus = Tuotokset / Panokset

Suorite- (hoitajaksot ja avohoitokäynnit) ja kustannustietoja käytetään erikoissairaanhoidon tuottavuusmittareiden laskentaa varten. Suoritiedot poimitaan terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteristä Terveys-Hilmo. Potilasryhmäkohtaisessa vertailussa muodostetaan erikoissairaanhoidon hoitoepisodeja yhdistämällä samaan terveysongelmaan liittyvät avo- sekä vuodeosastohoidon tiedot kalenterivuoden aikana. Potilasryhmittäytymisenä käytetään NordDRG Full -ryhmittelyä. Kustannustiedot kerätään hyvinvointialueilta erikoisaloittain ja sairaaloittain. Suorite- ja kustannustietoja yhdistämällä muodostetaan alueellisia ja tuottajakohtaisia vertailutietokantoja.

Erikoisala-, sairaala- sekä hyvinvointialuekohtaiset kustannustiedot

Tilastoon kerätään aiheuttamisperiaatteen mukaiset kokonaiskustannukset sairaalan omasta hoitotoiminnasta. Hoitajaksojen ja avohoitokäyntien tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset pyydetään kolmella tavalla ryhmiteltynä: erikoisaloittain, sairaaloittain sekä hyvinvointialueittain.

Sairaalan kustannukset kohdistetaan kokonaisuudessaan Hilmo-erikoisaloille tai loppusuoritteita tuottaville yksiköille. Tässä ohjeessa käsitteellä ”**loppusuorite**” tarkoitetaan erikoisalojen tuottamia palveluja eli hoitajaksoja ja avohoitokäyntejä, joista tulee myös Hilmo-tiedot.

Vastaavasti käsitteellä ”välisuorite” tarkoitetaan loppusuoritteisiin sisältyviä erikoissairaanhoidon palveluja, esim. laboratorio- ja röntgentutkimuksia, lääkinnällistä kuntoutusta, vuodeosastopotilaan konsultaatiokäyntejä sekä anestesia- ja leikkaustoimintaa.

Välisuoritteita tuottavien yksiköiden toimintaa ei Benchmarking-tiedoissa analysoida erikseen, joten näiden yksiköiden kustannukset jaetaan aiheuttamisperiaatteella niille Hilmo-erikoisaloille tai sairaalan yksiköille, joille toiminta on kohdistunut. Esimerkiksi tukipalveluyksiköiden ja hallinnon kustannukset kohdistetaan joko sisäisen laskutuksen tai muiden vyörytyssääntöjen mukaisesti hoitopalveluja tuottaville yksiköille. Jos ette voi tätä tehdä, ilmoittakaa minkä jakosäännön mukaan THL tekee jaon.

Hoitojakso- ja käyntikohtainen kustannustieto

NordDRG Full -kustannuspainojen laskentaa varten tarvitaan potilaskohtaiset hoitojakson ja käynnin kustannustiedot, jotka tulisi toimittaa osana hoitoilmoitusrekisteri (Hilmo) -aineistoa.

Potilaskohtaiset kustannukset lasketaan KPP (Kustannus Per Potilas, ’bottom-up micro-costing’ tai ’patient-level costing’) -laskentamallilla. KPP-laskentamallissa kohdistetaan ensin hoitotoiminnasta aiheutuneet välittömät ja välilliset kustannukset välisuoritteille ja välisuoritteet kohdistetaan edelleen potilaiden palvelutapahtumiin, joita ovat hoitojaksot ja käynnit.

Hilmon hoitojakson tai käynnin kentässä ilmoitetaan tapahtumatason kokonaiskustannustieto. Kokonaiskustannustiedolla tarkoitetaan sairaaloiden toimintakuluja lisättyinä poistoilla, rahoituskuluilla sekä muilla mahdollisilla laskennallisilla erillä, joista on vähennetty sairaalatoimintaan kuulumattomat kulut. Tämä tieto poikkeaa sairaaloiden hinnoittelua varten luomasta potilaskohtaisesta kustannusaineistosta, josta on vähennetty asiakasmaksuilla tai muilla erillisillä rahoitustavoilla saatujen tuottojen osuus kokonaiskustannuksista. Näiden tietojen saaminen on tuottavuusvertailun kannalta tärkeää, koska se mahdollistaisi

kustannuspainojen laskennan nykyistä laajemmalla aineistolla. Nykyisin kustannuspainojen laskenta perustuu niiden sairaaloiden potilaskohtaisiin kustannuksiin, jotka tuottavat kustannustiedot THL:ään vuosittain osana Hilmo-tietoja.

Potilaskohtaisella kustannusaineistolla laskettuja kustannuspainoja käyttäen myös ylhäältä alaspäin etenevällä jakolaskennalla (top-down micro-costing) saadaan kohtuullisen luotettavia tietoja suoritteittain eli DRG-ryhmittäin. Alhaalta ylöspäin etenevä menetelmä on kuitenkin tarkin tapa analysoida kustannuksia.

2. TIEDONKERUUN YLEISET OHJEET

Erikoissairaanhoidon erikoisalojen hoitotoiminnan kustannukset raportoidaan Valtiokonttorille osana HHYTT-raportointikokonaisuutta ja sen aikataulua noudattaen. Tämän ohjeen liitteenä toimitettavaa Excel-tiedostoa voi käyttää apuna HHYTT-raportointikokonaisuuden erikoisalakohtaisten kustannustietojen laskennassa.

Excel-tiedosto sisältää erillisen laskentataulun jokaiselle sairaalalle (taulukot/Sairaala1-5), mitkä sisältävät sairaalan kustannukset - laskelman sekä 27 erikoisalakohtaista laskelmaa. (Näihin laskentataulukoihin ei sisälly erikoisalaa 58 *Hammas-, suu- ja leukasairaudet*, minkä kustannukset tulee kohdentaa luonteensa mukaisesti joko erikoisalalle 58V *Suu- ja leukakirurgia* tai erikoisaloille 58X *Hampaiston oikomishoito* ja 58Y *Kliininen hammashoito*.) Lisäksi hyvinvointialueen erikoissairaanhoidon kustannuksille on erillinen yhteenvetolaskelma (taulukko/HVA). Tietojen tarkistamista varten Excel-tiedostossa on Tarkistus-taulukko, joka laskee automaattisesti Sairaala-taulukoihin ja HVA-taulukkoon tallennettujen tietojen poikkeamat. HHYTT-raportointikokonaisuudessa ilmoitettavien Somaattisen ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon erikoisalakohtaisten hoitotoiminnan kokonaiskustannusten raportointia varten excel-tiedostoon on lisätty HHYTT-taulukko, joka laskee automaattisesti yhteen Sairaala-taulukoihin tallennetut erikoisalakohtaiset kustannustiedot. Tarkistus- ja HHYTT-taulujen linkitysten takia Excel-tiedostossa ei saa muuttaa keltaisella merkittyjä summakaava-soluja ei

erikoisala-laskelmien nimiä ja koodeja eikä erikoisala-laskelmien järjestystä.

1. Kustannukset ilmoitetaan Sairaala-taulukossa tuhansina euroina (1 000 €). (HHYTT-taulukossa on kaava, mikä muuntaa luvut euron tarkkuuteen.)
2. Kustannustietojen keruu aloitetaan sairaalakohtaisista tuloslaskelmista. Sairaalakohtaista laskentaa tarkennetaan sisäisten laskentaraporttien ja kirjanpidon tilierittelyjen avulla. **Laskenta aloitetaan** tämän ohjeen liitteenä olevan excel-tiedoston **Sairaala-taulukossa ensimmäisenä olevasta Sairaalan kustannukset -laskelmasta, johon kootaan kustannustiedot sairaalatasolla.** Sairaalakohtaiset kustannukset kuvaavat sairaalan Hilmo-rekisteritietojen mukaisten erikoissairaanhoidon palvelujen tuottamisesta aiheutuneita kokonaiskustannuksia. Laskelma sairaalan kustannuksista laaditaan jokaisesta hyvinvointialueeseen kuuluvasta erikoissairaanhoidon palveluja tuottavasta yksiköstä mukaan lukien psykiatrian erikoisalat ja erikoislääkärijohtoisten terveyskeskussairaaloiden palveluyksiköt.
3. **Sairaalan hoitotoiminnasta aiheutuneet kokonaiskustannukset jaetaan erikoisaloittain,** erikoisalojen kustannusten laskemisesta jäljempänä annetun ohjeen mukaisesti. Erikoisalakohtaiset kustannukset kuvaavat kunkin erikoisalan suoritteiden (=Hilmo-rekisteritietojen) tuottamisesta aiheutuneita kokonaiskustannuksia. Erikoisalakohtaisten kustannusten laskelmat löytyvät samasta Sairaala-taulukosta, Sairaalan kustannukset -laskelman alapuolelta. Taulukossa **ei saa muuttaa** keltaisella merkittyjä summakaava-soluja **ei** erikoisala-laskelmien nimiä ja koodeja **eikä** erikoisala-laskelmien järjestystä. (Erikoisalakohtaisista laskelmista puuttuu erikoisala 58 *Hammas-, suu- ja leukasairaudet*, minkä kustannukset tulee kohdentaa luonteensa mukaisesti joko erikoisalalle 58V *Suu- ja leukakirurgia* tai erikoisaloille 58X *Hampaiston oikomishoito* ja 58Y *Kliininen hammashoito*.)

4. Sairaala-tilukoiden laskelmat tarkistetaan Tarkistus-tilukossa. Sairaalan kokonaiskustannusten tulee olla yhtä suuret kuin sen erikoisalojen kustannukset yhteensä.

$$K(\text{sairaala}) = K(\text{sisätaudit}) + K(\text{kirurgia}) + \dots + K(\text{yleislääketiede})$$

5. **Hyvinvointialueen sairaalatoiminnasta (=hoitotoiminnasta) aiheutuneet erikoissairaanhoidon kustannukset yhteensä** ilmoitetaan **HVA-tilukoon**, jäljempänä olevan ohjeen mukaisesti. Hyvinvointialueen kustannukset kuvaavat erikoissairaanhoidon palvelujen tuottamisesta aiheutuneita kokonaiskustannuksia hyvinvointialueella.

6. Hyvinvointialueen sairaalatoiminnan kokonaiskustannukset tarkistetaan Tarkistus-tilukossa siten, että hyvinvointialueen kokonaiskustannukset ovat yhtä suuret kuin hyvinvointialueeseen kuuluvien sairaaloiden kustannukset yhteensä.

$$K(\text{hyvinvointialue}) = K(\text{sairaala 1}) + K(\text{sairaala 2}) + \dots + K(\text{sairaala N})$$

7. Kustannustietojen yhteydessä kerätään tiedot myös valtion maksamista koulutuskorvauksista ja tutkimusrahoituksesta, entinen EVO-rahoitus ([Terveystuoltolaki 1326/2010 63 §](#)). Nämä korvaukset tulee merkitä näkyviin apulaskelman kohtaan Valtion maksama koulutuskorvaus (ent. EVO- rahoitus). Apulaskelmasta tiedot siirtyvät automaattisesti kustannuslaskelman kohtaan Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan.
8. Hoitojonojen purkamisesta aiheutuneet kustannukset, jotka on toteutettu hoitopalvelujen ostoina oman organisaation ulkopuolelta, **vähennetään** erikoisalakohtaisista kustannuksista läpilaskutettavien ostopalvelujen tapaan (ks. luku 3.1.1
9. Luottotappiot sisältyvät sairaalan toimintakuluihin (kohta 1), jos niitä on kirjautunut kirjanpidossa sairaalalle.

10. Asiakaspalvelujen ostot). Kuitenkin, jos sairaala on sopinut ostopalvelun tuottajan kanssa, että Hilmo-tiedot näistä palveluista toimittaa palvelun ostaja, nämä ostopalvelukustannukset sisällytetään kustannustietoihin. Itse toteutetut, hoitojonojen purkamisesta aiheutuneet kustannukset ja suoritteet kohdistetaan normaalisti erikoisalakohtaisiin kustannuksiin ja suoritteisiin.
11. Yhteispäivystyksestä aiheutuneet kustannukset ilmoitetaan kokonaisuudessaan:
- Mikäli yhteispäivystyksen Hilmo-suoritteet kirjataan erikoisalalle akuuttilääketiede (15), yhteispäivystyksestä aiheutuneet kustannukset ilmoitetaan akuuttilääketieteen erikoisaloilla (15E ja 15Y).
 - Mikäli yhteispäivystyksen Hilmo-suoritteita kirjataan erikoisalalle yleislääketiede (98), näistä suoritteista aiheutuneet kustannukset tulee ilmoittaa yleislääketieteen erikoisalalle (98).
 - Mikäli yhteispäivystyksen Hilmo-suoritteita kirjataan perinteisille erikoisaloille, kuten esim. sisätaudit (10), kirurgia (20), näistä suoritteista aiheutuneet kustannukset tulee ilmoittaa näille erikoisaloille.
12. Ensihoidon kustannuksia ei sisällytetä kustannustietoihin, koska niistä ei tule erillistä hoitoilmoitustietoa. Sairaalan omaan toimintaan liittyvien potilaskuljetusten, esim. kuljetus alueen terveyskeskussairaalaan tai alueen yliopistosairaalaan tai keskussairaalaan, tulee sisällyttää kustannustietoihin.
13. Ulkoistettujen palvelujen kustannukset ilmoitetaan sairaalan tiedoissa, mikäli on sovittu yksityisen palvelun tuottajan kanssa, että toiminnasta aiheutuvat Hilmo-rekisteritiedot yhdistetään sairaalan omiin Hilmo-poimintoihin.
14. Muutamia yksittäisiä kustannuseriä:

- Sairaala-apteekin varmuus-/velvoitevarasto otetaan mukaan ilmoitettaviin kustannuksiin, koska varmuus- ja velvoitevaraston lääkkeitä käytetään pääsääntöisesti omien potilaiden hoitamiseen. Mikäli sairaala on tehnyt erillissopimuksen jonkun muun organisaation lääkkeiden varmuus- ja velvoitevaraston ylläpidosta, vähennetään tämä osuus kustannuksista.
 - Kanta-arkistoon liittyminen otetaan mukaan ilmoitettaviin kustannuksiin, koska Kanta-arkisto palvelee ja tulee palvelemaan oman sairaalan potilaiden hoitoa.
 - Apuvälinekeskuksen toiminta otetaan mukaan kustannuksiin niiltä osin, kun se palvelee omaa toimintaa. Apuvälinekeskuksen menoista vähennetään tuotot, jotka tulevat oman organisaation ulkopuolelta.
 - Myrkytystietokeskusta ei oteta mukaan ilmoitettaviin kustannuksiin, koska se palvelee pääsääntöisesti muita kuin oman sairaalan potilaita.
15. Potilasvakuutusmaksut otetaan mukaan ilmoitettaviin kustannuksiin.
16. Potilashotellin aiheuttamat kustannukset otetaan mukaan ilmoitettaviin kustannuksiin, **siltä osin kun** hyvinvointialue maksaa kulut.
17. Hengityshalvauspotilaiden hoidosta aiheutuneita kustannuksia ei ilmoiteta kustannustiedoissa.

Seuraavissa kappaleissa kuvatut tarkemmat ohjeet noudattavat liitteenä olevien Excel-laskentataulukoiden laskelmarakennetta ja otsikoiteja.

3. SAIRAALAN KUSTANNUSTEN LASKEMINEN

Sairaalan kustannukset -laskelma löytyy tämän ohjeen liitteenä toimitetun Excel-tiedoston Sairaala-tauluista.

- + Sairaalan toimintakulut (1)
- Asiakaspalvelujen ostot (1.1)
- Saadut avustukset (1.2)
- Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan (1.3)

= Sairaalatoiminnan toimintakulut

- + Poistot (2)
- + Rahoituskulut (3)
- + Satunnaisiin kuluihin sisältyvät sairaalatoiminnan kulut (4.1)
- Satunnaisiin kuluihin sisältyvät menonvähennykset (4.2)

= Tuottavuustarkastelussa käytettävät sairaalan kokonaiskustannukset

Toimintakuluista, jotka eivät kuulu varsinaiseen sairaalatoimintaan (kohta 1.3.), laaditaan apulaskelma. Apulaskelmassa eritellään kululajit ja -osuudet, jotka tulee vähentää tuloslaskelman toimintakuluista, koska ne eivät ole varsinaisen sairaalatoiminnan kustannuksia (eli eivät liity sairaalan erikoissairaanhoidon palvelujen tuottamiseen eivätkä sisälly sairaalan ilmoittamiin Hilmo-rekisteritietoihin).

Apulaskelma:

- + valtion terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 § perusteella maksama koulutuskorvaus ja tutkimusrahoitus (entinen EVO-rahoitus)
- + Vuokratuotot (esim. kiinteistöjen/asunto-osakkeiden vuoraustoiminnasta työsuhdeasunnoiksi)
- + Muut tuotot (esim. myydyistä välisuoritteista)
- + Sisäiset tuotot
- + Muut tuotot, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan

= Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan (1.3.)

Mikäli jokin varsinaiseen sairaalatoimintaan kuulumaton kuluerä ei ole eriteltävissä kirjanpidon menotileiltä, apulaskelmassa lasketaan yhteen sairaalatoimintaan välittömästi kuulumattomat tuottoerät (vähennettynä myynnin katteella) ja toiminnot, joista aiheutuu muita kuin sairaalatoiminnan kustannuksia kirjanpidon menopuolella.

Myyntikatteet tulee vähentää, jotta saadaan tuotantokustannuksia vastaava osuus selville.

Valtion terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 § perusteella maksama koulutuskorvaus ja tutkimusrahoitus (entinen EVO-rahoitus) tulee merkitä näkyviin apulaskelmaan.

3.1. Sairaalan toimintakulut

Sairaalan toimintakulut ilmoitetaan tuloslaskelmaan perustuen. Toimintakulut huomioidaan jaksotettuina tilinpäätöksen mukaisesti, niin että laskelmaan tulevat tilikaudelle kohdistuvat kulut. Kustannuslaskentaa tarkennetaan sisäisten laskentaraporttien ja kirjanpidon tilierittelyjen avulla.

Luottotappiot sisältyvät sairaalan toimintakuluihin (kohta 1), jos niitä on kirjautunut kirjanpidossa sairaalalle.

3.1.1. Asiakaspalvelujen ostot

Toimintakuluista vähennettävät asiakaspalvelujen ostot **tarkoittavat niitä ostopalveluja** (loppusuoritteet, hyvinvointialuelaskutuksessa läpilaskutuksena), **joita vastaavia suoritteita sairaala ei tuota itse**. Tähän ryhmään kuuluvat esim. hoitajien purkamisesta ostopalveluna aiheutuneet kulut tai palvelusesteleistä aiheutuneet kulut. Ostopalvelujen tuottaja toimittaa tällöin myös tuottamiensa palvelujen osalta Hilmo-tiedot. Kuitenkin, jos ostopalvelun tuottajan kanssa on sovittu, että Hilmo-tiedot näistä palveluista toimittaa palvelun ostaja, näitä ostopalvelukustannuksia ei sisällytetä toimintakuluista vähennettäviin asiakaspalvelujen ostoihin.

Tässä kohdassa ei tarkoiteta ns. ulkoistettujen palvelujen ostoja, kuten esim. laboratoriopalvelujen ostamista muualta itse tuottamisen sijaan eikä muiden hoitotoimintaan liittyvien palvelujen ostoja, kuten esim. vakuutukset, puhtaanapito- ja pesulapalvelut, koneiden, laitteiden ja rakennusten kunnossapito. **Ulkoistetut palvelut otetaan mukaan toimintakustannuksiin sairaaloiden tuottavuutta arvioitaessa, kun on sovittu ulkoistetun palvelun tuottajan kanssa, että toiminnasta**

aiheutuvat Hilmo-rekisteritiedot yhdistetään sairaalan omiin Hilmo-poimintoihin.

3.1.2. Saadut avustukset

Saaduilla avustuksilla tarkoitetaan esimerkiksi koulutukseen tai tutkimukseen saatuja erillisiä tuottoja, joita vastaava euromäärä toimii toimintakuluja vähentävänä eränä. AURA-käsikirjan luvussa 3.2.1.3 *Tuet ja avustukset*: on esimerkkejä saaduista avustuksista: Tuloslaskelmaan merkitään omaksi ryhmäkseen ja jaetaan sektoreittain tuet, avustukset ja muut tulonsiirrot **silloin, kun tuki tai avustus ei ole hyvinvointialueen suoritteidensa perusteella saama korvaus eikä investoinnin rahoitusosuus**. Tällaisia korvauksia ovat muun muassa palkkatuki, EU-tuki hyvinvointialueen omaan käyttötalouden kehittämisprojektiin, Kansaneläkelaitoksen korvaukset sairaankuljetuksesta, Kansaneläkelaitoksen korvaukset hyvinvointialueelle oman henkilöstön työterveyshuollon järjestämisestä, hyvinvointiyhtymän jäseneltä erikseen perimät maksuosuudet lainan korkoon, kaikki muut hakemuksesta myönnettävät valtionosuudet ja avustukset paitsi ne, jotka kirjataan hyvinvointialueen tuloslaskelmassa suoraan kohtaan Valtion rahoitus, koulutuskorvaukset Työttömyysvakuutusrahastolta sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutustuki.

3.1.3. Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan

Menoja, jotka eivät kuulu varsinaiseen sairaalatoimintaan, ei lasketa mukaan erikoissairaanhoidon erikoisalojen hoitotoiminnan kokonaiskustannuksiin. Tuloslaskelman toimintakulut sisältävät muusta kuin sairaalan hoitotoiminnasta aiheutuvia kustannuksia, esimerkiksi lääkäreiden erikoistumiskoulutukset ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijaharjoittelijoiden ohjaus- ja opetustoiminta, kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden vuokraustoiminta (esim. työsuhdeasunnot).

Sairaalatoimintaan kuulumattomat kulut on useissa tapauksissa mahdollista vähentää kokonaiskustannuksista vain oikaisemalla toimintakustannuksia muun kuin sairaalatoiminnan tuottoja vastaavalla määrällä.

Esimerkkejä sairaalatoimintaan kuulumattomien erien käsittelystä:

- Opetus- ja tutkimustoimintaan saatu valtion terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 § perusteella maksama koulutuskorvaus ja tutkimusrahoitus (entinen EVO-rahoitus)
- Jos tuloslaskelmassa ovat mukana sisäiset tuotot ja kulut (tulosvaikutus ~0), otetaan sisäiset erät mukaan apulaskelmaan. Jos tuloslaskelma ei sisällä sisäisiä tuottoja ja kuluja, oikaisuja apulaskelman kohtaan Sisäiset tuotot (Sisäiset palvelutulot) ei näiltä osin tarvita.
- Apulaskelmaan **otetaan mukaan** ulkopuolisille tai oman hyvinvointialueen muille sairaaloille myydyistä välisuoritteista (esim. laboratorio- tai röntgenpalvelut) saadut tuotot, vähennettynä myyntikatteella (= tuottamisesta aiheutuneet kustannukset).
- Omien liikelaitoksien tai yhtiöiden yli- ja alijäämät.
- Saadut henkilöstökorvaukset otetaan mukaan apulaskelmaan, jos ne on kirjattu kirjanpitoon tulotilille, jolloin saadaan aikaan menonoikaisuvaikutus. Jos henkilöstökorvaukset ovat kirjanpidossa menonoikaisuina, niitä ei oteta mukaan apulaskelmaan.
- Saadut tuet ja avustukset eivät tule mukaan apulaskelmaan, vaan ne vähennetään kustannuslaskelman kohdassa Saadut avustukset, luvun 3.1.2 Saadut avustukset ohjeistuksen mukaisesti.

3.2. Poistot

Varsinaisia investointikustannuksia ei kirjata kustannuslaskelmaan, mutta investointien (esim. uusi sairaala, kalusto) kustannukset näkyvät poistoina kohdassa 2.

Käyttöomaisuuden poistoihin **lasketaan sairaalan tuloslaskelman poistot sairaalatoimintaan liittyvästä käyttöomaisuudesta**.

Huom! Jos esimerkiksi vuokrattavista asunnoista saatavat vuokratulot on vähennetty jo apulaskelman kohdassa Vuokratuotot ja vuokratulo kattaa poistot, niin nämä poistot on ilmoitettava myös kustannuslaskelman kohdassa poistot, jotta laskenta on johdonmukaista.

3.3. Rahoituskulut

Korkotuottoja ja muita rahoitustuottoja ei oteta huomioon kustannuslaskelmassa. Sairaalan korkokulujen ja muiden rahoituskulujen yhteissummasta vähennetään sairaalalle kohdistettava osuus hyvinvointialueen peruspääoman korkokuluista. Tämä oikaisu tehdään, jotta kaikkien sairaaloiden rahoituskulut tulevat huomioitua tuottavuusarvioinnissa yhdenmukaisin laskentaperiaattein. Oikaisun laskukaava on valmiina kustannuslaskelmapohjassa.

3.4. Satunnaiset kulut

Mikäli satunnaisiin kuluihin on kirjattu sairaalan sairaalatoimintaan kuuluvia eriä tai niiden oikaisueriä (epätodennäköistä), esimerkiksi henkilöstökulujen jaksotus tilinpäätöksessä, otetaan nämä erät mukaan laskelmaan.

4. ERIKOISALAN KUSTANNUSTEN LASKEMINEN

Edellisessä laskentavaiheessa määritetyt sairaalan kokonaiskustannukset, jotka on laskettu tuottavuustarkastelua varten, kohdistetaan kokonaisuudessaan erikoisaloille (tuottavuustarkasteluun ilmoitettuja erikoisalakohdaisia suoritustietoja vastaavasti).

Taulukko 1 Erikoisalat.

10 Sisätaudit	50 Silmätaudit	70 Psykiatria	93 Liikuntalääketiede
11 Anestesiologia ja tehohoito	55 Korva-, nenä- ja kurkkutaudit	74 Nuorisopsykiatria	94 Perinnöllisyyslääketiede
15 Akuuttilääketiede	57 Foniatria	75 Lastenpsykiatria	95 Työlääketiede ja työterveyshuolto
20 Kirurgia	58 Hammas-, suu- ja leukasairaudet	77 Neurologia	96 Fysiatria
25 Neurokirurgia	60 Ihotaudit ja allergologia	78 Lastenneurologia	97 Geriatria

30 Naistentaudit ja synnytykset	65 Syöpätaudit	80 Keuhkosairaudet	98 Yleislääketiede
40 Lastentaudit			

Erikoisalalle 11 anestesiologia ja tehohoito ilmoitetaan kustannuksia ainoastaan, jos anestesiaerikoisalalla on itsenäisiä poliklinikkavastaanottokäyntejä, esim. kipupoliklinikka. Anestesiaturvapaikasta ja tehohoidosta aiheutuneet kustannukset sisällytetään näitä palveluja ostaneille/käyttäneille erikoisaloille. Samoin toimitaan muidenkin ns. välisuoritteita tuottavien erikoisalojen kohdalla. Yhteisosastojen kustannusten jako erikoisaloille voidaan tehdä esim. hoitopäivien suhteessa, jos todelliset erikoisalan kustannukset eivät ole tiedossa.

- + Erikoisalan toimintakulut (1)
- Asiakaspalvelujen ostot (1.1)
- + Sisäisten palvelujen käyttö, jos ei sisälly toimintakuluihin (1.2)
- Saadut avustukset (1.3)
- Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan (1.4)

= Erikoisalan hoitotoiminnan toimintakulut

- + Erikseen kohdennettavat kuluerät (2)

Pääomakustannukset (3)

- + Poistot (3.1)
- + Rahoituskulut (3.2)

= Tuottavuustarkastelussa käytettävät erikoisalan kokonaiskustannukset

Sairaalatoimintaan liittymättömät menot (1.4) voidaan määrittää vastaaviin tuottoihin perustuen apulaskelmaa käyttäen.

Apulaskelma:

- + valtion terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 § perusteella maksama

koulutuskorvaus ja tutkimusrahoitus (entinen EVO-rahoitus)
+ Vuokratuotot (esim. kiinteistöjen/asunto-osakkeiden
vuoraustoiminnasta työsuhdeasunnoiksi)
+ Muut tuotot (esim. myydyistä välisuoritteista)
+ Sisäiset palvelutuotot
+ Muita menoeriä, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan

.....

= Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan (1.4)

Apulaskelmassa lasketaan yhteen kaikki tuottoerät, jotka eivät liity erikoisalan suoritettietoina ilmoittamien palvelujen tuotantoon.

Myyntikatteet tulee vähentää, jotta saadaan tuotantokustannuksia vastaava osuus selville.

Valtion terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 § perusteella maksama koulutuskorvaus ja tutkimusrahoitus (entinen EVO-rahoitus) tulee merkitä näkyviin apulaskelmaan.

4.1. Erikoisalan toimintakulut

Tuottavuustarkastelua varten jo aikaisemmin lasketut sairaalan kokonaiskustannukset ovat lähtökohta erikoisalan kustannusten laskennalle hoitotoiminnan tuottavuustiedoissa. Nämä kustannukset kohdennetaan kokonaisuudessaan Hilmo-erikoisaloille (tai loppusuoritteita tuottaville yksiköille).

Erikoisalan toimintakuluihin sisältyvät mm. erikoisalan henkilöstökulut, materiaali- ja tarvikeostot sekä sairaalan sisäisten palvelujen ostot ja muiden palvelujen ostot (sairaalan sisältä tai ulkopuolisilta). Materiaali- ja tarvikeostot ja henkilöstökulut huomioidaan jaksotettuina tilinpäätöksen mukaisesti, niin että laskelmaan tulevat tilikaudelle kohdistuvat kulut.

Sisäisten palvelujen kustannukset otetaan huomioon sen erikoisalan toimintakustannuksissa, joka ottaa vastaan suoritteet ja käyttää ne sairaalatoimintaan. Vastaava summa eliminoidaan sisäisen suoritteen

tuottaneen (luovuttaneen) erikoisalan toimintakustannuksista apulaskelmassa, sairaalatoimintaan kuulumattomana eränä.

Luottotappiot sisältyvät erikoisalan toimintakuluihin (kohta 1), jos niitä on kirjautunut kirjanpidossa ko. erikoisalalle.

4.1.1. Asiakaspalvelujen ostot

Ks. edellä luku 3.1.1

Luottotappiot sisältyvät sairaalan toimintakuluihin (kohta 1), jos niitä on kirjautunut kirjanpidossa sairaalalle.

Asiakaspalvelujen ostot.

4.1.2. Sisäisten palvelujen käyttö avustukset

Sisäisten palvelujen käyttöä vastaavat kulut otetaan mukaan erikoisalan kokonaiskustannuksiin. Jos erikoisalan toimintakulut (1) eivät sisällä sisäisten palvelujen käyttöä vastaavia kustannuksia, on ne laskelmassa lisättävä kokonaiskuluihin tässä kohtaa. **Huomaa kuitenkin** edellä luvussa 4.1 Erikoisalan toimintakulut mainittu erikoisalan sisäisten erien eliminointi.

4.1.3. Saadut avustukset

Ks. edellä luku 3.1.2 Saadut avustukset.

4.1.4. Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan

Ks. edellä luku 3.1.3 Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan.

Apulaskelmaan otetaan mukaan ulkopuolisille tai oman hyvinvointialueen muille sairaaloille tai oman sairaalan muille erikoisaloille myydyistä välisuoritteista saadut tuotot (ilman katetta). Välisuoritteista saatuja tuottoja vastaava euromäärä vähentää välisuoritteet luovuttaneen erikoisalan kustannuksia, mutta näkyy sisäisen laskutuksen myötä välisuoritteet vastaanottaneen erikoisalan kustannuksissa. Näin vältetään kustannusten kahdenkertainen huomiointi laskennassa.

4.2. Erikseen kohdennettavat kuluerät

Vielä tässä vaiheessa kohdentamatta olevat sairaalan kustannuserät jaetaan aiheuttamisperiaatetta noudattaen **loppusuoritteita tuottaville erikoisaloille**; esimerkiksi päivystystoiminnan kustannukset tai/ja sairaalan yleiskustannukset saattavat olla kohdentamatta. Kohdistamismenetelmänä voidaan käyttää vyörytystä, kiinteiden laskentahintojen menetelmää, siirtohinnoittelua tai toimintolaskentaan perustuvia jakomenetelmiä. Laskentatilanne määrää toimintatavan (jaettavaksi jäävien kustannusten kokonaissumma, sairaalan laskentajärjestelmä ja -periaatteet).

Laskennallisesti erikseen kohdennettavat kuluerät nimetään ja eritellään erikoisalakohlaiseen laskelmaan kohtaan 2.

4.3. Pääomakustannukset

Varsinaisia investointikustannuksia ei kirjata kustannuslaskelmaan, mutta erikoisalojen uusinvestointien (=kalustoinvestoinnit) kustannukset näkyvät poistoina kohdassa 3.1. Erikoisalojen tukipalvelujen (esim. tekniset palvelut ja ict) poistokustannukset sisältyvät kohtaan 1.2 (esim. sairaalataso laskelmassa kohtaan 2 *Poistot* kirjatuista uuden sairaalan investoinneista).

4.3.1. Poistot

Käyttöomaisuuden poistoihin lasketaan erikoisalan osuus sairaalan tuloslaskelman käyttöomaisuuden poistoista. Sairaalan tuloslaskelman poistot jaetaan erikoisaloille, niin että **sairaalan poistot tulevat kokonaisuudessaan kohdistettua loppusuoritteita tuottaville erikoisaloille**.

4.3.2. Rahoituskulut

Tämän ohjeen luvun 3.3 Rahoituskulut mukaiset **sairaalan korkokulujen ja muiden rahoituskulujen ”oikaistut” yhteissummat jaetaan laskennallisesti kokonaisuudessaan erikoisaloille**; esimerkiksi samassa suhteessa kuin poistot jakaantuvat erikoisalojen kesken.

5. HYVINVOINTIALUEEN KUSTANNUSTEN LASKEMINEN

Hyvinvointialueen sairaalatoiminnasta eli erikoissairaanhoidon palveluja tuottaneiden yksiköiden hoitotoiminnasta aiheutuneet kustannukset yhteensä ilmoitetaan HVA-taulukkoon. Hyvinvointialueen kokonaiskustannukset kuvaavat erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämisestä aiheutuneita kokonaiskustannuksia hyvinvointialueella.

- + Hyvinvointialueen toimintakulut (1)
- Asiakaspalvelujen ostot (1.1)
- Saadut avustukset (1.2)
- Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan (1.3)

= HVA:n sairaalatoiminnan toimintakulut

- + Poistot (2)
- + Rahoituskulut (3)
- + satunnaisiin kuluihin sisältyvät sairaalatoiminnan kulut (4.1)
- Satunnaisiin kuluihin sisältyvät sairaalatoiminnan kulut (4.2)

= Tuottavuustarkastelussa käytettävät hyvinvointialueen kokonaiskustannukset

Toimintakuluista, jotka eivät kuulu varsinaiseen sairaalatoimintaan (kohta 1.3), voidaan määrittää vastaaviin tuottoihin perustuen apulaskelman avulla.

Apulaskelma:

- + valtion terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 § perusteella maksama koulutuskorvaus ja tutkimusrahoitus (entinen EVO-rahoitus)
- + Vuokratuotot (esim. kiinteistöjen/asunto-osakkeiden vuoraustoiminnasta työsuhdeasunnoiksi)
- + Muut tuotot (esim. myydyistä välisuoritteista)
- + Sisäiset tuotot
- + Muut tuotot, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan

.....

= Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan (1.3.)

Apulaskelmassa lasketaan yhteen kaikki sairaalatoimintaan välittömästi kuulumattomat tuottoerät (ilman katetta), joista aiheutuu muita kuin sairaalatoiminnan menoja toimintakuluihin.

Valtion terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 § perusteella maksama koulutuskorvaus ja tutkimusrahoitus (entinen EVO-rahoitus) tulee merkitä näkyviin apulaskelmaan.

5.1. Hyvinvointialueen toimintakulut

Hyvinvointialueen toimintakulut ilmoitetaan tuloslaskelmaan perustuen. Toimintakulut huomioidaan jaksotettuina tilinpäätöksen mukaisesti, niin että laskelmaan tulevat tilikaudelle kohdistuvat kulut. Kustannuslaskentaa tarkennetaan sisäisten laskentaraporttien ja kirjanpidon tilierittelyjen avulla.

Luottotappiot sisältyvät hyvinvointialueen toimintakuluihin (kohta 1), jos niitä on kirjautunut kirjanpidossa hyvinvointialueelle.

5.1.1. Asiakaspalvelujen ostot

Ks. edellä luku 3.1.1

Luottotappiot sisältyvät sairaalan toimintakuluihin (kohta 1), jos niitä on kirjautunut kirjanpidossa sairaalalle.

Asiakaspalvelujen ostot.

5.1.2. Saadut avustukset

Ks. edellä luku 3.1.2 Saadut avustukset.

5.1.3. Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan

Ks. edellä luku 3.1.3 Toimintakulut, jotka eivät kuulu sairaalatoimintaan.

5.2. Poistot

Varsinaisia investointikustannuksia ei kirjata kustannuslaskelmaan, mutta investointien (esim. uusi sairaala, kalusto) kustannukset näkyvät poistoina kohdassa 2.

Käyttöomaisuuden poistoihin lasketaan **hyvinvointialueen tuloslaskelman poistot sairaalatoimintaan liittyvästä käyttöomaisuudesta.**

5.3. Rahoituskulut

Korkotuottoja ja muita rahoitustuottoja ei huomioida kustannuslaskelmassa. Korkokulujen ja muiden rahoituskulujen yhteissummasta vähennetään hyvinvointialueen **peruspääoman korkokulut**. Tämä oikaisu tehdään, jotta kaikkien hyvinvointialueiden rahoituskulut tulevat huomioitua tuottavuusarvioinnissa yhdenmukaisin laskentaperiaattein. Oikaisun laskukaava on valmiina kustannuslaskelmapohjassa.

5.4. Satunnaiset kulut

Mikäli satunnaisiin kuluihin on kirjattu hyvinvointialueen sairaalatoimintaan kuuluvia eriä tai niiden oikaisueriä (epätodennäköistä), esimerkiksi henkilöstökulujen jaksotus tilinpäätöksessä, otetaan nämä erät mukaan tähän laskelmaan.